

54. “China, S. Africa space ties promise wide scope” (19 September 2023). URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202309/19/WS6508f307a310d2dce4bb66e5.html> (accessed 23.11.2023).

55. “Joint Press Statement between the People’s Republic of China and the Islamic Republic of Pakistan” (23 October 2023). URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202310/23/WS6535d4a2a31090682a5ea18d.html> (accessed 23.11.2023).

56. The State Council Information Office of the People’s Republic of China (2023), “The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future”. URL: https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202310/10/content_WS6524b55fc6d0868f4e8e014c.html (accessed 23.11.2023).

УДК 142

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-51>

Стрихоцький Т. Л.

ORCID: 0000-0001-6978-8076

аспірант кафедри міжнародних відносин

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Рівненська область, Україна

«М’ЯКА СИЛА» КНР У КОРОЛІВСТВІ САУДІВСЬКА АРАВІЯ

Ключові слова: Китай, Перська затока, Саудівська Аравія, «м’яка сила».

Починаючи з винайдення терміна «м’яка сила» у 80-х рр. минулого століття американським науковцем Джозефом Наєм, цей концепт міцно закріпився в науці про міжнародні відносини. Позитивна думка населення однієї держави про іншу державу та її діяльність може сприяти двосторонньому зближенню та поглибленню міжнародних зв’язків. Для КНР, як другої економіки світу, вкрай важливо підтримувати дружні відносини з одним із найбільших світових експортерів нафти та великою державою-інвестором – КСА. Серед інструментів підтримки дружніх відносин, безумовно, є інструменти «м’якої сили».

У статті під назвою «Ставка Китаю на м’яку силу» аналітики Ради з міжнародних відносин аналізують стан і перспективи м’якої сили КНР. Автори стверджують, що концепт «м’якої сили» привернув увагу лідерів Китаю на межі першого і другого десятиліть 21-го століття, коли про нього почали згадували Ху Цзіньтао та Сі Цзіньпін. Науковці

також визначають основні інструменти китайської «м'якої сили»: інститути Конфуція, наукові обміни та медіа. Визначаються і додаткові інструменти, такі як організація спортивних подій, кіноіндустрія, дипломатія панд і візити відомих культурних діячів. Дослідники відзначають змішаний результат такої діяльності: позитивне або нейтральне сприйняття КНР у державах, що розвиваються, і більш негативне сприйняття у країнах з розвинутою економікою. Насамкінець автори визначають основні проблеми «м'якої сили» КНР, а саме забруднення довкілля, надлишок потужностей державних підприємств та антикорупційну кампанію Сі Цзінпіна. Крім цього, привабливості КНР не додають цензура, політичні репресії та територіальні суперечки [1].

У контексті Саудівської Аравії можна виділити такі інструменти «м'якої сили», які застосовує КНР: культура та візити її діячів, освітні обміни та вивчення китайської мови. Варто також відзначити появу нового інструмента «м'якої сили» – Інституту Конфуція при Університеті Принца Султана в Ер-Ріяді.

КНР поступово збільшує культурну присутність у Саудівській Аравії. У 2018 році 13 китайських музеїв та Музей Ер-Ріяду організували одну з найбільших музейних виставок у КСА. Експозиція складалася з п'яти розділів: «Початки цивілізації», «Об'єднання, консолідація та розвиток», «Процвітання та диверсифікована комунікація», «Початки бізнесу та морської торгівлі» та «Палацове мистецтво». Важливістю виставці додавало й те, що половина експонатів вперше виставлялася поза межами Китаю [3]. Також протягом зими 2022–2023 рр. було проведено два культурні фестивалі в Ер-Ріяді, які мали на меті познайомити місцевих жителів із китайською культурою [4; 5]. Серед культурних діячів КНР Саудівську Аравію відвідували актор і продюсер Джекі Чан, який у 2019 р. заявляв, що розглядає КСА як майданчик для зйомки фільмів у майбутньому [6]. Крім цього, відомий китайський піаніст Лан Лан виступив на культурному фестивалі Аль-Ула у 2019 [7].

Іншим аспектом «м'якої сили» КНР є освітній вплив. За даними видання *Saudi Gazette*, сьогодні цей вплив є доволі обмеженим: станом на грудень 2022 року в КНР навчалось 174 студенти із Саудівської Аравії. Крім цього, понад 850 студентів було зараховано на програми з вивчення китайської мови у 2022 навчальному році [8]. Однак варто відзначити, що діяльність у цій сфері може стати найбільш перспективною для КНР.

У червні 2023 р. КНР відкрила перший Інститут Конфуція в Королівстві. В інституті відбуватиметься викладання китайської мови, що сприятиме міжнародному обміну студентами та китайсько-арабському

культурному обміну [9]. За даними Центру передового досвіду стратегічних комунікацій НАТО (NATO Strategic Communications Centre of Excellence), крім викладання мови та культурного обміну, інститути Конфуція виконують декілька важливих функцій. По-перше, виділяють дипломатичну функцію. Інститути Конфуція виконують чимало завдань відділів культури при посольствах: проведення фестивалів, концертів і конкурсів на знання китайської мови. Крім цього, часто події, організовані інститутами Конфуція, відвідують китайські дипломатичні та консульські працівники. По-друге, інститути виконують інформаційну функцію. Події, організовані інститутами Конфуція, дають змогу учасникам дізнатися про події в КНР, китайську культуру й обмінні програми. Водночас на подібних подіях активно оминають чутливі для китайської влади внутрішньо- та зовнішньополітичні аспекти. По-третє, завдяки відкриттю інститутів Конфуція китайські інвестори отримують сигнал про сприятливий для них інвестиційний клімат [10].

Зі свого боку, КСА також стимулює культурну двосторонню культурну й освітню співпрацю. Так, у 2019 р. міністр культури Саудівської Аравії Бадр бін Абдулла бін Фархан оголосив про започаткування «Премії принца Мохаммеда бін Салмана за культурне співробітництво між Королівством Саудівська Аравія та Китайською Народною Республікою» для заохочення співпраці між китайськими і саудівськими науковцями і культурними діячами [10]. Крім того, уряд КСА створив стипендіальну програму для саудівських студентів, які мають бажання навчатися у КНР [11].

В опитуванні, проведеному Gallup на замовлення Європейської ради з міжнародних відносин (хоча воно стосувалося ЄС, його політики та місця у світі), науковці також досліджували ставлення до інших великих держав, як-от Китай, Росія та США. На запитання про те, у якій країні поза КСА її громадяни хотіли б проживати, лише 7 % жителів Королівства обрали КНР. Для порівняння: 32 % обрали США як державу проживання, і 31 % обрали державу – члена ЄС. 38 % жителів Королівства віддають перевагу контролю за мережею Інтернет, як у КНР, тоді як 43 % жителів підтримують вільний доступ до все-світньої мережі. Водночас 60 % жителів КСА віддають перевагу тіснішій торгівлі із Китаєм, і лише 29 % хотіли б нарощувати торгівлю із США. Також 33 % жителів КСА віддають перевагу тіснішій безпечній співпраці із Китаєм, тоді як 48 % підтримують тісні безпечні зв'язки із США. Проте, коли жителів КСА запитали, який військово-політичний блок вони б хотіли обрати – китайський чи американський, 38 % жителів КСА обрали б КНР, тоді як 50 % – США [12]. Як бачимо, Китай сприймають як економічного партнера, однак умови життя в

КНР не є привабливими для жителів Королівства. Також можемо константувати, що чимало жителів КСА приваблює у КНР обмеження доступу до Інтернету. Водночас чимала кількість жителів Саудівської Аравії бачить у КНР безпекового партнера та партнера з військово-політичного блоку.

Отже, можна дійти висновку, що традиційні інструменти «м'якої сили», як-от культура й освіта, вкрай обмежено застосовуються керівництвом КНР щодо Саудівської Аравії. Культурне представництво Китаю зводиться до невеликої кількості фестивалів та виставок, які уряд КНР проводить у Королівстві. Освітня співпраця на цьому етапі саудівсько-китайських відносин дуже обмежена, однак обидві сторони роблять кроки, щоб її активізувати, зокрема КНР відкрила Інститут Конфуція у КСА, а Саудівська Аравія заохочує студентів навчатися в Китаї. Опитування громадянської думки в Саудівській Аравії показують, що попри низький рівень культурного й освітнього представництва, економічні зв'язки КСА та КНР є тим, що складає позитивну думку жителів Королівства про Китай у більшості населення.

Література:

1. China's Big Bet on Soft Power. Council on Foreign Relations. 2018. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-big-bet-soft-power>.
2. China's cultural relic exhibition kicks off in Saudi Arabia. Xinhua. 2018. URL: http://www.xinhuanet.com/english/2018-09/13/c_137463952.htm.
3. Mideast in Pictures: Experiencing Chinese culture in Riyadh China Town. Xinhua. 2022. URL: <https://english.news.cn/20221209/b005a55deb7a4e898a706bc5b45f2c8c/c.html>.
4. Mideast in Pictures: Chinatown in Saudi Arabia holds event to welcome year of the Rabbit. Xinhua. 2023. URL: <https://english.news.cn/20230115/158b23fd7d9a4a3985535fcac9cc65b4/c.html>.
5. Jackie Chan says he wants to make films in Saudi Arabia after being honoured with award in Riyadh. South China Morning Post. 2019. URL: <https://www.scmp.com/sport/martial-arts/kung-fu/article/3033223/jackie-chan-says-he-wants-make-films-saudi-arabia-after>.
6. Chinese pianist Lang Lang set to regale music lovers at Tantora. Arab News. 2019. URL: <https://www.arabnews.com/node/1437406/saudi-arabia>.
7. 174 Saudis study in Chinese universities. Saudi Gazette. 2022. URL: <https://saudigazette.com.sa/article/627850>.

8. Saudi Arabia opens first Confucius Institute. Xinhua. 2023. URL: <https://english.news.cn/20230606/abb9fac1ea384ebca68aade5f1eef118/c.html>.

9. Saudi Arabia announces cultural cooperation award with China. Al-Arabiya. 2019. URL: <https://english.alarabiya.net/amp/life-style/art-and-culture/2019/02/21/Saudi-Arabia-announces-a-cultural-cooperation-award-with-China>.

10. Hybrid Threats: Confucius Institutes. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. 2019. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/hybrid-threats-confucius-institutes/88>.

11. Saudi Arabia scholarship program in China ‘strengthens’ ties. Arab News. 2023. URL: <https://www.arabnews.com/node/2376536/saudi-arabia>.

12. Garton Ash T., Krastev I., Leonard M. Living in an à la carte world: What European policymakers should learn from global public opinion. European Council on Foreign Relations. 2023. URL: <https://ecfr.eu/publication/living-in-an-a-la-carte-world-what-european-policymakers-should-learn-from-global-public-opinion/>.

УДК 339

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-52>

Сутула О. А.

ORCID: 0000-0003-3788-464X

*старша викладачка кафедри соціології і публічного управління
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ КИТАЮ: ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: транснаціональні корпорації (ТНК), Китай, економічна влада, політична влада, ресурси, іноземні інвестиції.

Сучасний досвід Китаю щодо діяльності транснаціональних компаній (ТНК) базується на проведенні чітких і конкретних реформ, реалізації раціональної політики, а також вправному регулюванні з боку держави. Ці, а також інші фактори призвели до залучення в